

**WYROK Z DNIA 9 WRZEŚNIA 2004 R.
WA 15/04**

Przestępstwo określone w art. 271 § 3 k.k. należy do tzw. przestępstw kierunkowych; tym samym inny niż określony w wymienionym przepisie zamiar towarzyszący popełnieniu przestępstwa, nawet jeżeli sprawca osiągnie korzyść majątkową (lub osobistą) w wyniku wystawienia fałszywego dokumentu, nie wystarcza do przyjęcia odpowiedzialności typu kwalifikowanego za poświadczenie nieprawdy w tym dokumencie.

Przewodniczący: sędzia SN J. Steckiewicz (sprawozdawca).

Sędziowie SN: M. Buliński, E. Matwijów.

Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej: płk J. Żak.

Sąd Najwyższy w sprawie kpt. Jacka O., oskarżonego o popełnienie przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 9 września 2004 r. apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 26 listopada 2003 r.,

zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. z opisu czynu przypisanego kpt. Jackowi O. wyeliminował zwrot „a sprawca dopuścił się tego czynu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, chcąc uniknąć pokrycia szkody w wysokości 3504,17 zł”,
2. poprawił kwalifikację prawną czynu przyjmując, że oskarżony swoim zachowaniem wyczerpał dyspozycję art. 271 § 1 k.k.,
3. w miejsce orzeczonej kary 6 miesięcy pozbawienia wolności, na podstawie art. 271 § 1 k.k., przy zastosowaniu art. 329 k.k. i art. 330 k.k., skazał oskarżonego na karę 8 miesięcy ograniczenia wolności, a na zasadzie art. 323 § 3 k.k. orzekł obowiązek pozostawania przez dwa dni w tygodniu, tj. każdy wtorek i czwartek, od zakończenia zajęć służbowych do capstrzyku na terenie macierzystej jednostki wojskowej w W., w miejscu wskazanym przez dowódcę wykonującego karę,
4. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 2 k.k. wykonanie orzeczonej kary ograniczenia wolności warunkowo zawiesił na okres próby jednego roku (...)

Z uzasadnienia:

Wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 26 listopada 2003 r. skazany został m.in. kpt. Jacek O. za to, że: „W dniu 20 grudnia 2001 r. w W., jako osoba zobowiązana do wyrównania szkody powstałej w sprzęcie i wyposażeniu 3 KZ Jednostki Wojskowej w W., którego to pododdziału był dowódcą od 4 stycznia 1996 r. do 28 stycznia 1998 r., wystawił dokument o nazwie «protokół odnalezienia», potwierdzając w nim jakoby brakujący sprzęt i mienie zostało odnalezione i przekazane por. Ireneuszowi W., chociaż nie polegało to na prawdzie, a sprawca dopuścił się tego czynu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, chcąc uniknąć pokrycia szkody w wysokości 3504,17 zł”, tj. popełnienia przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k., za co na podstawie tego przepisu wymierzono karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na

okres próby wynoszący 2 lata.

Od wyroku tego obrońca oskarżonego wniósł apelację, w której zarzucił:

– obrazę przepisu prawa materialnego, tj. art. 271 § 3 k.k. i art. 28 § 1 k.k. wynikającą z przyjęcia, że kpt. Jacek O. dopuścił się przypisanego mu przestępstwa oraz nieuznanie, że pozostawał w błędzie co do okoliczności stanowiącej znamię tego przestępstwa, tj. w warunkach określonych w art. 28 § 1 k.k.;

– obrazę przepisu postępowania, mianowicie art. 5 § 2 k.p.k., mającą wpływ na treść wyroku, przez rozstrzygnięcie niedających się usunąć wątpliwości dowodowych na niekorzyść kpt. Jacka O.

W konkluzji środka odwoławczego jego autor postuluje przyjęcie, że oskarżony dopuścił się przestępstwa wyczerpującego znamiona art. 271 § 1 k.k. i wnosi o warunkowe umorzenie postępowania lub wymierzenie mu kary ograniczenia wolności, a następnie warunkowe zawieszenie jej wykonania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji obrońca podnosi – bez rozwijania swego stanowiska – że „ocena zebranych w sprawie dowodów jest dotknięta błędem dowolności, dowody ocenił bowiem sąd nie swobodnie, lecz dowolnie” oraz że oskarżony „pozostawał w błędzie co do okoliczności stanowiącej znamię przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie ma żadnych wątpliwości, że kpt. Jacek O. dopuścił się „falszerstwa intelektualnego dokumentu” przez to, że jako funkcjonariusz publiczny wystawił dokument stwierdzający okoliczności nieistniejące, a mianowicie to, że odnalazł i zwrócił sprzęt oraz mienie, za które był odpowiedzialny.

Wątpliwości obrońcy, podzielane przez Sąd Najwyższy, budzi natomiast przypisanie sprawcy działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej oraz – gdyby przyjąć postulowaną w apelacji kwalifikację prawną – kara.

Faktem jest, że oskarżony równocześnie z wystawieniem dokumentu, który poświadczał nieprawdę, złożył własnoręczne oświadczenie zobowiązując się w nim do tego, iż do dnia 31 marca 2002 r. zapłaci za braki w mieniu, po czym zobowiązania tego nie dotrzymał. Problem polega na ustaleniu czy oskarżony składając owe oświadczenie nie zamierzał uiścić cięższej na nim należności finansowej, czy też zobowiązanie złożył w dobrej wierze, ale go nie wypełnił z przyczyn, o których mówił składając wyjaśnienia przed sądem.

Sąd pierwszej instancji dużo uwagi poświęcił okolicznościom, w których doszło do sfalszowania dokumentu, mimo że wątpliwości co do tego – poza nieistotnymi szczegółami – nie było. Natomiast marginalnie potraktował zagadnienie kluczowe dla zakresu odpowiedzialności karnej, a mianowicie cel działania sprawcy. W szczególności sąd nie dał wyrazu w swoich rozważaniach, że rozróżnia dwa zagadnienia: nastawienie psychiczne sprawcy w chwili składania oświadczenia do tego, co w nim stwierdził, tj. że zapłaci należność oraz faktu, że zobowiązania nie dotrzymał. Z całokształtu argumentów zawartych w zaskarżonym orzeczeniu można wywieść, że zdaniem sądu oskarżony wyczerpał znamiona przestępstwa określonego w art. 271 § 3 k.k., bo nie wpłacił do kasy jednostki wojskowej kwoty wyrównującej braki w mieniu, a więc oszczędzając wydatki osiągnął korzyść majątkową. Pogląd ten jest błędny.

Przestępstwo określone w art. 271 § 3 k.k. należy do tzw. przestępstw kierunkowych (...); tym samym inny niż określony w przepisie zamiar towarzyszący

jego popełnieniu, nawet jeżeli sprawca osiągnie korzyść majątkową (lub osobistą), nie wystarcza do przyjęcia odpowiedzialności za poświadczenie nieprawdy w wystawionym dokumencie w typie kwalifikowanym.

Oskarżony konsekwentnie nie przyznawał się do tego, że poświadczając nieprawdę działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Twierdził, że wystawiając nieprawdziwy dokument o odnalezieniu i zwrocie mienia, czynił tak „dla świętego spokoju”, „aby jednostka wojskowa mogła zamknąć rok rozliczeniowy” lub „by uspokoić mjr. K.”. Ponadto dołączył do tego dokumentu oświadczenie, które jednoznacznie wskazywało, że chce wyrównać braki, a nawet podał w nim źródło do ich sfinansowania – pożyczka z KKOP.

W świetle tych okoliczności – ustalonych przez sąd pierwszej instancji, co pozwoliło Sądowi Najwyższemu, stosownie do art. 437 § 2 k.p.k. zmienić zaskarżone orzeczenie – nie sposób było przyjąć (...), że oskarżony wystawiając dokument działał w celu, o którym mowa w § 3 art. 271 k.k. Konsekwencją poprawienia kwalifikacji prawnej czynu na korzystniejszą dla oskarżonego było złagodzenie kary, przez zmianę jej rodzaju, co przede wszystkim pozwoli oskarżonemu uniknąć niebezpieczeństwa wynikającego z uregulowań zawartych w zarządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 marca 2004 r. w sprawie zwalniania żołnierzy zawodowych z zawodowej służby wojskowej (Dz.U. Nr 50, poz. 483).

Sąd Najwyższy orzekł karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (podobnie jak uczynił to sąd pierwszej instancji wobec innych osób, które zostały skazane razem z oskarżonym za popełnienie przestępstwa określonego w art. 271 § 1 k.k.), mając na uwadze powołane w zaskarżonym wyroku okoliczności łagodzące odpowiedzialność oraz pozostając w przekonaniu, że będzie to kara wystarczająca do osiągnięcia jej celów, w szczególności zapobiegnie powrotowi do przestępstwa.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.